

Bazyli DEGÓRSKI O.S.P.P.E.
(Rzym, PUST)

**KODEKS *BASILICANUS* A. 6 (*ALIAS* E)
A RODZINA „Q” RĘKOPIŚMIENNEGO PRZEKAZU
VITA SANCTI PAULI PRIMI EREMITAE
ŚW. HIERONIMA**

Artykuł jest kontynuacją prowadzonych przeze mnie prac badawczych dotyczących tradycji rękopiśmiennej *Vita Sancti Pauli Primi Eremitae* św. Hieronima¹ (napisanej w latach 375-377²).

¹ Por. R. Degórski, *Edizione critica della „Vita Sancti Pauli Primi Eremitae” di San Girolamo* [praca doktorska z teologii i nauk patrystycznych], Institutum Patristicum „Augustinianum”, Roma 1987 [maszynopis]; tenże, *Edizione critica della „Vita Sancti Pauli Primi Eremitae” di Girolamo*, Roma 1987; B. Degórski, *Najstarszy tekst „Vita S. Pauli Primi Eremitae” św. Hieronima*, VoxP 7 (1987) 61-72; tenże, *Odpowiedź Recenzentowi*, VoxP 7 (1987) 477-478; tenże, *La „conlatio codicum” della «Vita S. Pauli Primi Eremitae» (dall’inizio del primo capitolo sino alle parole: „[...] incitata sunt studia” dello stesso capitolo)*, DPa 1 (1988) 57-101; tenże, *Un tardivo manoscritto di Cracovia contenente la „Vita Sancti Pauli Primi Eremitae” di San Girolamo*, VoxP 8 (1988) 429-434; tenże, *Uno dei più tardivi manoscritti contenenti la „Vita S. Pauli Primi Eremitae” di San Girolamo*, VoxP 8 (1988) 909-912; tenże, *La „conlatio codicum” della „Vita S. Pauli Primi Eremitae” di Girolamo, dall’inizio del II capitolo sino alle parole: „[...] pro Christi nomine gladio percuti” dello stesso capitolo*, VoxP 9 (1989) 839-866; tenże, *Conlatio codicum della „Vita Sancti Pauli Primi Eremitae” di San Girolamo (dalle parole: „Amathas vero et Macarius” del primo capitolo sino alla fine dello stesso capitolo)*, RTK 37 (1990) fasc. 4, 119-162; tenże, *La „conlatio codicum” della „Vita S. Pauli Primi Eremitae” di san Girolamo, dalle parole: „Verum hostis callidus” del II capitolo sino alle parole: „[...] duo memoriae causa exempla”*, VoxP 10 (1990) 251-271; tenże, *La famiglia „I” della tradizione manoscritta della „Vita S. Pauli Primi Eremitae” di san Girolamo*, DPa 5 (1992) 5-25; tenże, *La famiglia „Q” della tradizione manoscritta della „Vita S. Pauli Primi Eremitae” di san Girolamo*, DPa 5 (1992) 26-45; tenże, *La famiglia „S” della tradizione manoscritta della „Vita S. Pauli Primi Eremitae” di san Girolamo*, DPa 6 (1993) 16-41; tenże, *Przekaz łacińskich rękopisów „Vita S. Pauli Primi Eremitae” św. Hieronima*, Lublin 2000; tenże, *I manoscritti della „Vita S. Pauli Primi Eremitae” di san Girolamo conservati nella Biblioteca Apostolica Vaticana*, Lublin 2005; tenże, *I manoscritti della „Vita S. Pauli Primi Eremitae” di San Girolamo conservati nelle biblioteche di Roma (esclusa la Biblioteca Apostolica Vaticana)*, Lublin 2010; tenże, *Stan badań nad „Vita S. Pauli Primi Eremitae” św. Hieronima*, w: *Archivum Ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae*, ed. S. Świdziński, Coesfeld 2010, 161-222; B. Degórski, *I manoscritti della „Vita S. Pauli Primi Eremitae” di San Girolamo, conservati nelle biblioteche di Roma, che contengono testo incompleto dell’opera geronimiana o che si ispirano ad essa*, Lublin 2011.

² Co się tyczy daty napisania *Vita Sancti Pauli Primi Eremitae*, por. B. Degórski, *Un nuovo indizio per la datazione della „Vita S. Pauli” di Girolamo?*, StPatr 33 (1997) 302-310.

W rzeczy bowiem samej, w naszych dotychczasowych poszukiwaniach badaliśmy tylko te manuskrypty, które zawierają cały tekst *Vita Sancti Pauli Primi Eremitae*, nawet jeśli niekiedy ten czy ów rękopis dotarł do naszych czasów okaleczony, względnie bardzo poważnie zniszczony.

Badając jednak ostatnio kodeks *Basilicanus* A. 6 (*alias* E)³, stwierdziliśmy, że ten rękopis⁴, przechowywany w Bibliotece Watykańskiej (Archivio del Capitolo di San Pietro in Vaticano⁵), zawiera cały tekst *Vita Sancti Pauli Primi Eremitae* św. Hieronima, mimo że nawet A. Poncelet umieszcza go pośród rękopisów przekazujących niekompletny jego tekst⁶, a J.F. Cherf⁷ i W.A. Oldfather w ogóle o nim nie wspominają⁸. W niniejszym więc artykule postaramy się zaklasyfikować kodeks *Basilicanus* A. 6 (*alias* E) do jednej z ustalonych rodzin tradycji rękopiśmiennej *Vita Sancti Pauli Primi Eremitae* św. Hieronima, do jednej z tych rodzin, które ustalił J.F. Cherf⁹, a które uzupełniliśmy poprzez nasze badania¹⁰.

Badając warianty Hieronimowego dzieła, obecne w kodeksie *Basilicanus* A. 6 (*alias* E), stwierdziliśmy, iż rękopis ten należy do grupy „Q” tradycji rękopiśmien-

³ Por. A. Poncelet, *Catalogus codicum hagiographicorum Latinorum Bibliothecarum Romanarum praeter quam Vaticanarum*, Bruxellis 1909, 20-24.

⁴ Odnośnie do tegoż kodeksu por. także Poncelet, *Catalogus codicum*, s. 20-24; W. Levison, *Konstantinische Schenkung und Silvester-Legende*, w: *Miscellanea Francesco Ehre, II: Per la storia di Roma e dei Papi*, ST 38, Roma 1924, 179; F. Dolbeau, *Notes sur deux collections hagiographiques conservées à la Bibliothèque Vaticane* [= *Mélanges de l'École Française de Rome. Moyen âge – temps modernes* 87], Rome –Paris 1975, 410 i 416; M. Buoncuore, *Bibliografia dei fondi manoscritti della Biblioteca Vaticana (1968-1980)*, ST 318, Città del Vaticano 1986, 7; M. Buoncuore, *Bibliografia retrospettiva dei fondi manoscritti della Biblioteca Vaticana*, ST 361, Città del Vaticano 1994, 104; M. Cortesi, *Teuzone e Bellizzone tra grammatica e agiografia*, w: *La biblioteca di Pomposa*, Padova 1994, 95; V. Saxer, *Une version romaine de la passion de S. Vincent? Deux notes sur BHL 8639*, w: *Historiam pictura refert. Miscellanea in onore di padre Alejandro Recio Vaganzones OFM.*, Città del Vaticano 1994, 538, 542-545 (passim), 550*; A. Galli, *La fortuna di un traduttore sconosciuto: la versione della „Vita Basilii” ad opera di Eufemio e le leggende dello schiavo di Proterio e della morte di Giuliano l'Apostata*, „*Filologia mediolatina*” 4 (1997) 93; G.N. Verrando, *Due leggendari ancora inediti conservati a Ravenna e a Fano*, „*Rivista di Storia della Chiesa in Italia*” 53 (1999) 517; G.N. Verrando, *Frammenti e testi agiografici isolati in manoscritti italiani*, „*Hagiographica*” 6 (1999) 299 i 305; G.N. Verrando, *I due leggendari di Fiesole*, „*Aevum*” 74 (2000) 479; M. Ceresa, *Bibliografia dei fondi manoscritti della Biblioteca Vaticana (1991-2000)*, ST 426, Città del Vaticano 2005, 279.

⁵ Por. Poncelet, *Catalogus codicum*, s. 20-24.

⁶ Por. tamże (indices).

⁷ Por. J.F. Cherf, *The Latin manuscript tradition of the „Vita Sancti Pauli”*, w: *Studies in the text tradition of. St. Jerome's „Vita Patrum”*, ed. W.A. Oldfather, Urbana 1943, 65-142.

⁸ Por. *Studies in the Text Tradition of. St. Jerome's „Vita Patrum”*, ed. W.A. Oldfather, Urbana 1943 (passim).

⁹ Por. Cherf, *The Latin manuscript tradition*, s. 65-142.

¹⁰ Por. szczególnie: R. [R. = B.] Degórski, *Edizione critica della „Vita Sancti Pauli Primi Eremitae” di San Girolamo* [rozprawa doktorska z teologii i nauk patrystycznych], Institutum Patristicum „Augustinianum”, Roma 1987 [maszynopis]; tenże, *Edizione critica della „Vita Sancti Pauli Primi Eremitae” di Girolamo*, Roma 1987; tenże, *Przekaz łacińskich rękopisów „Vita Sancti Pauli Primi Eremitae” św. Hieronima*, Lublin 2000.

nej *Vita S. Pauli Primi Eremitae*. Rodzinę tę tworzy osiemnaście rękopisów, do których musimy teraz dołączyć także następny, dziewiętnasty kodeks – *Basilicanus* A. 6. Pierwsze cztery z tych manuskryptów: *Vaticanus Latinus* 1201, *Vaticanus Latinus* 1194, *Vaticanus Latinus* 5772 oraz *Vaticanus Latinus* 6933 zaklasyfikował do tej grupy i opisał ją J.F. Cherf OSB.¹¹, a pozostałe zaś manuskrypty tejże rodziny zostały do niej włączone i przebadane dzięki naszym poszukiwaniom¹².

1. Krótki opis kodeksu *Basilicanus* A. 6 (alias E). Kodeks *Basilicanus* A. 6 (alias E), który znajduje się w Bibliotece Watykańskiej (Archivio del Capitolo di San Pietro in Vaticano), został napisany w XIV wieku i posiada następujące wymiary: 0^m, 475 x 0^m, 330. Zawiera 270 foliałów, a na każdym z nich są dwie kolumny tekstu. Każda kolumna liczy 38 linijek tekstu, a każda z linijek ma około 30 liter. Kodeks zawiera „Passiones” i „Vitae” różnych świętych, używane dla potrzeb oficjum brewiarzowego.

Tekst *Vita Sancti Pauli Primi Eremitae* (por. BHL 6596) św. Hieronima jest kompletny. W rzeczy bowiem samej, zaczyna się on na fol. 130 słowami: „Inter multos sepe dubitatum est [...]”, a kończy się na fol. 133 słowami: „[...] quam regum purpuram cum penis suis. Ipso adiuvante, qui cum deo patre, et filio, et cum spiritu sancto vivit et regnat deus per omnia saecula¹³ saeculorum¹⁴ amen”.

2. Klasyfikacja kodeksu *Basilicanus* A. 6 (alias E). Kodeks *Basilicanus* A. 6 (alias E) należy do rodziny „Q” przekazu rękopiśmiennego dzieła *Vita Sancti Pauli Primi Eremitae* św. Hieronima, ponieważ posiada wszystkie, następujące warianty, które występują jedynie i wyłącznie w kodeksach rękopiśmiennych należących do tej grupy:

Rozdział i linia ¹⁵	Degórski	Warianty	Rękopisy, które się zgadzają
IV 4	quam	quamue	<i>Vaticanus Latinus</i> 1201; <i>Vaticanus Latinus</i> 1194; <i>Vaticanus Latinus</i> 5772; <i>Vaticanus Latinus</i> 6933; <i>Vaticanus Urbinas Latinus</i> 48; <i>Vaticanus Barberinianus Latinus</i> 621; <i>Vaticanus Urbinas Latinus</i> 51; <i>Vaticanus Latinus</i> 6075; <i>Basilicanus</i> A. 6

¹¹ Por. Cherf, *The Latin manuscript tradition*, s. 65-142.

¹² Co się tyczy naszych badań nad rękopisami należącymi do rodziny „Q”, por.: R. [R. = B.] Degórski, *Edizione critica della „Vita Sancti Pauli Primi Eremitae” di San Girolamo* [maszynopis], s. 1392nn.; tenże, *Edizione critica della „Vita Sancti Pauli Primi Eremitae” di Girolamo*, s. 32 i 50-52; B. Degórski, *La famiglia „Q” della tradizione manoscritta della „Vita S. Pauli Primi Eremitae di san Girolamo*, DPa 5 (1992) 26-45; tenże, *Przekaz łacińskich rękopisów*, s. 185-238.

¹³ Certo: scl’a.

¹⁴ Certo: scl’o2/.

¹⁵ Zważywszy, że ustalanie wariantów wymaga dokładnego określenia źródła, użyliśmy za tekst-bazę nasze wydanie krytyczne *Vita S. Pauli Primi Eremitae* św. Hieronima, por. R. [R=B]) Degórski, *Edizione critica della „Vita Sancti Pauli Primi Eremitae” di San Girolamo* [maszynopis].

IV 10	uxoris	sororis	<i>Vaticanus Latinus</i> 1201; <i>Vaticanus Latinus</i> 1194; <i>Vaticanus Latinus</i> 5772; <i>Vaticanus Latinus</i> 6933; <i>Vallicellanus Tomus</i> VI; <i>Casanatensis Codex</i> 1898; <i>Vallicellanus Codex</i> C. 55; <i>Vaticanus Palatinus Latinus</i> 179; <i>Vaticanus Rossianus Latinus</i> 287; <i>Vaticanus Urbinas Latinus</i> 48; <i>Vaticanus Urbinas Latinus</i> 51; <i>Vaticanus Latinus</i> 1199; <i>Vaticanus Latinus</i> 1200; <i>Vaticanus Barberinianus Latinus</i> 605; <i>Vaticanus Barberinianus Latinus</i> 621; <i>Vaticanus Urbinas Latinus</i> 389; <i>Vaticanus Latinus</i> 6075; <i>Basilicanus</i> A. 6
VII 19	inquit	inquit Antonius	<i>Vaticanus Latinus</i> 1201; <i>Vaticanus Latinus</i> 1194; <i>Vaticanus Latinus</i> 5772; <i>Vaticanus Latinus</i> 6933; <i>Vallicellanus Tomus</i> VI; <i>Casanatensis Codex</i> 1898; <i>Vallicellanus Codex</i> C. 55; <i>Vaticanus Palatinus Latinus</i> 179; <i>Vaticanus Rossianus Latinus</i> 287; <i>Vaticanus Urbinas Latinus</i> 48; <i>Casanatensis Codex</i> 588; <i>Vaticanus Latinus</i> 1199; <i>Vaticanus Latinus</i> 1200; <i>Vaticanus Barberinianus Latinus</i> 605; <i>Vaticanus Barberinianus Latinus</i> 621; <i>Vaticanus Urbinas</i> 51; <i>Vaticanus Urbinas Latinus</i> 389; <i>Vaticanus Latinus</i> 6075; <i>Basilicanus</i> A. 6
XVI 36	replicauit	narravit	<i>Vaticanus Latinus</i> 1201; <i>Vaticanus Latinus</i> 1194; <i>Vaticanus Latinus</i> 5772; <i>Vaticanus Latinus</i> 6933; <i>Vallicellanus Tomus</i> VI; <i>Casanatensis Codex</i> 1898; <i>Vallicellanus Codex</i> C. 55; <i>Vaticanus Palatinus Latinus</i> 179; <i>Vaticanus Rossianus Latinus</i> 287; <i>Vaticanus Urbinas Latinus</i> 48; <i>Casanatensis Codex</i> 588; <i>Vaticanus Latinus</i> 1199; <i>Vaticanus Latinus</i> 1200; <i>Vaticanus Barberinianus Latinus</i> 605; <i>Vaticanus Barberinianus Latinus</i> 621; <i>Vaticanus Urbinas</i> 51; <i>Vaticanus Urbinas Latinus</i> 389; <i>Vaticanus Latinus</i> 6075; <i>Basilicanus</i> A. 6

Rodzina „Q” dzieli się na dwie podgrupy, które stosunkowo łatwo można wyróżnić, a które składają się z następujących kodeksów: z jednej strony (pierwsza podgrupa) – *Vaticanus Latinus* 1194; *Vaticanus Latinus* 5772 oraz *Vaticanus Latinus* 6075, a z drugiej strony (druga podgrupa) – *Vaticanus Latinus* 1201; *Vaticanus Latinus* 6933; *Vaticanus Rossianus Latinus* 287; *Vaticanus Urbinas Latinus* 48; *Vallicellanus Tomus* VI; *Vaticanus Palatinus Latinus* 179; *Casanatensis Codex* 1898; *Vaticanus Barberinianus Latinus* 621; *Vaticanus Urbinas* 51; *Casanatensis Codex* 588; *Vaticanus Barberinianus Latinus* 605; *Vaticanus Urbinas Latinus* 389; *Vaticanus Latinus* 1199 oraz *Vaticanus Latinus* 1200.

Stwierdziliśmy, że *Basilicanus* A. 6 należy do pierwszej podgrupy rodziny „Q”, ponieważ dzieli z nią następujące warianty, które są charakterystyczne dla tej podgrupy:

Rozdział i linia ¹⁵	Degórski	Warianty	Rękopisy, które się zgadzają
VI 1	sibi offerretur	offerretur sibi ¹⁶	<i>Vaticanus Latinus</i> 1194; <i>Vaticanus Latinus</i> 5772; <i>Vaticanus Latinus</i> 6075; <i>Basilicanus</i> A. 6
VII 25	fuga	fuge ¹⁷	<i>Vaticanus Latinus</i> 1194; <i>Vaticanus Latinus</i> 5772; <i>Vaticanus Latinus</i> 6075; <i>Basilicanus</i> A. 6
X 5	sustinet	suffert	<i>Vaticanus Latinus</i> 1194; <i>Vaticanus Latinus</i> 5772; <i>Vaticanus Latinus</i> 6075; <i>Basilicanus</i> A. 6
XII 2	ut comitem	comitem ¹⁸	<i>Vaticanus Latinus</i> 1194; <i>Vaticanus Latinus</i> 5772; <i>Vaticanus Latinus</i> 6075; <i>Vaticanus Barberinianus Latinus</i> 605; <i>Basilicanus</i> A. 6
XVI 20	deiecta	disiecta	<i>Vaticanus Latinus</i> 1194; <i>Vaticanus Latinus</i> 5772; <i>Vaticanus Latinus</i> 6075; <i>Basilicanus</i> A. 6
XVI 32	heres	heros ¹⁹	<i>Vaticanus Latinus</i> 1194; <i>Vaticanus Latinus</i> 5772; <i>Vaticanus Latinus</i> 6075; <i>Vaticanus Barberinianus Latinus</i> 605; <i>Vallicellanus Tomus</i> VI; <i>Vaticanus Palatinus Latinus</i> 179; <i>Basilicanus</i> A. 6
XVII 12	indumentum	indumentis ²⁰	<i>Vaticanus Latinus</i> 1194; <i>Vaticanus Latinus</i> 5772; <i>Vaticanus Latinus</i> 6075; <i>Basilicanus</i> A. 6

Ponadto, co się tyczy podgrupy rodziny „Q”, stwierdziliśmy, iż rękopis *Basilicanus* A. 6 jest bliższy kodeksowi *Vaticanus Latinus* 1194 niżeli dwom pozostałym manuskryptom, to znaczy: *Vaticanus Latinus* 5772 oraz *Vaticanus Latinus* 6075. Oto niektóre dowody na to:

Rozdział i linia	Degórski	<i>Vaticanus Latinus</i> 1194	<i>Vaticanus Latinus</i> 5772	<i>Vaticanus Latinus</i> 6075	<i>Basilicanus</i> A. 6
I 6	quam natus est	quam natus esset	quam natus est	quam natus est	quam natus esset
III 10	supinari	supinari precepit	supinari	supinari	resupinari precepit

¹⁶ Ta sama lekcja znajduje się w kodeksie *Vaticanus Latinus* 13393. Nie daje się on zaklasyfikować do żadnej z rodzin, ponieważ jest bardzo zniszczony). Kodeks natomiast *Vaticanus Latinus* 6075 ma następującą lekcję: „offerretur sibi”.

¹⁷ Ta sama lekcja występuje w rękopisie *Vaticanus Latinus* 600. Kodeks natomiast *Vaticanus Latinus* 6075 ma lekcję: „fugae”.

¹⁸ Także kodeksy *Parisinus Latinus* 11748 oraz *Casanatensis Codex* 253 opuszczają „ut”.

¹⁹ Tego rodzaju lekcja występuje w kodeksie *Vaticanus Latinus* 5087. Rękopis natomiast *Vaticanus Latinus* 6075 ma prawdopodobnie słowo „heros”, ale to słowo jest bardzo mało czytelne.

²⁰ Wariant ten występuje także w kodeksie *Vaticanus Latinus* 600 i w kodeksie *Vaticanus Latinus* 344.

III 19	mordicus	mordacibus	mordicus ²¹	mordicus	mordacibus
V 11	foras statim eadem	foras eum	foras eadem	foras eadem	foras eum
VII 19	quam	quenam	quam	quam	quenam
VIII 7	proeliator	p[rae]dicator	preliator	praeliator	pr[a]edicator
VIII 12-13	delusa errore	errore delusa	delusa errore	delusa errore	errore delusa
VIII 18	faciem lacrimis	lacrimis faciem	faciem lacrimis	faciem lacrimis	lacrimis faciem
VIII 18	quas	quam	quas	quas	quam
IX 7	intuetur	intuebatur	intuetur	intuetur	intuebatur
IX 17	offensum pede	offensus pes	offensum pede	offensum pedem	offensus pes
IX 21	unde cur uenerim	uel unde uel cur huc uenerim	unde cur uenerim	unde et cur uenerim	uel unde huc uenerim
IX 25	moriar ante postes tuos	ante tuos postes moriar	moriar ante postes tuos	moriar ante postes tuos	ante tuos postes moriar
IX 33	in commune	communiter	in co[m]muni	communi	communiter
X 8	errore	herroribus	errore	errore	erroribus
XI 3	oborta contentio	aborta est contentio	oborta contentio	oborta contentio	ab orta est contentio
XII 2-3	acciperet precabatur	precabatur	acciperet precabatur	acciperet precabatur	precabatur
XII 7	nisi molestum est	si tibi molestum non est	nisi molestum est	nisi molestum est	si tibi molestum non est
XII 9	corpusculum	corpus	corpusculum	corpusculum	corpus
XII 14	de Athanasio et pallio eius audierat	de pallio eius et de athanasio dixerat	de athanasio et pallio eius audierat	de Athanasio et pallio eius audierat	de pallio eius et de athanasio dixerat
XVI 4	non habebat	non haberet	non habebat	non habebat	non haberet
XVI 12	mentem referens	mentem ferens	mentem referens	mentem referens	mentem ferens
XVI 16	quo modo	modo quo	quo modo	quomodo	modo quo
XVI 19-20	postulaturi cum motu	postulantes motu	postulari co[m]motu	postulaturi cum motu	postulantes motu
XVI 29	onere	oneris	onere	onere	honeris
XVI 32	heres	heros	heres	heres	heros

²¹ Nad słowem „mordicus” napisano „mordicitus”.

XVII 18	uestibus	indumentis	uestimentis	uestimentis	indumentis
XVIII 4	purpuras	purpuram	purpuras	purpuras	purpuram

Jeśli nawet kodeks *Basilicanus* A. 6 jest bardziej złączony z manuskrypcem *Vaticanus Latinus* 1194, a niżeli z dwoma pozostałymi kodeksami tej podgrupy rodziny „Q”, to znaczy z *Vaticanus Latinus* 5772 oraz z *Vaticanus Latinus* 6075, to jednak kodeks *Basilicanus* A. 6 nie może bezpośrednio pochodzić od kodeksu *Vaticanus Latinus* 1194, gdyż nie zawsze się z nim zgadza, mając własne lekcje. Oto niektóre tego dowody:

Rozdział i linia	Degórski	<i>Vaticanus Latinus</i> 1194	<i>Basilicanus</i> A. 6
V 4	tantumdem	tantumdem	tantumdem subsistens
V 6	spelunca	spelunca	erat spelunca
V 16	Cleopatrae iunctus	Cleopatrae iunctus	deo patre uinctus
VII 2	centesimo tertio decimo	centesimo tertio decimo	centesimo
VII 23	manus protensione	manus propositione	manus protectione
VII 25	mirantis euanuit	mirantis euanuit	mirantis apparuit euanuit
VIII 6	caprarum pedes	caprarum pedes	caprarum pedem
VIII 8	memoratum animal	memoratum animal	animal memoratum
VIII 17	sonus eius	sonus eius	sonus eorum
VIII 25	Christum loquuntur	christum loquuntur	christum locuuntur, et tu portenta pro deo ueneraris
IX 9-10	abiisset, accedens, coepit	abisset accedens cepit	abisset accepit accedens, cepit
IX 24	ut aperiatur	ut aperiatur	ut aperiatur michi
XI 8	prono in fonte	prono in fonte	in fonte
XIII 4	pater? respondit	pater? R[espondit]	pater
XV 4	erecta ceruice	erecta ceruice	et erecta ceruice
XVI 22-23	benedictionem eos a se deprecari	benedictionem eos a se deprecari	benedictionem eos a se deprecaret
XVIII 5	regnis suis.	penis suis.	penis suis. Ipso adiuuante, qui cum deo patre, et filio, et cum spiritu sancto uiuit et egnat deus per omnia saecula ²² saeculorum ²³ amen.

²²Dokładnie: scl'a.

²³Dokładnie: scl'o2/.

Oczywiście, jeśli idzie o powyższe warianty, najlepszym dowodem na to, iż kodeks *Basilicanus* A. 6 nie może pochodzić bezpośrednio od rękopisu *Vaticanus Latinus* 1194, są następujące dodatki względnie warianty, które są obecne w kodeksie *Basilicanus* A. 6, a nie występują w *Vaticanus Latinus* 1194: 1) „tantundem subsistens”; 2) „christum locuuntur, et tu portenta pro deo ueneraris”; 3) „Ipso adiuuante, qui cum deo patre, et filio, et cum spiritu sancto uiuit et regnat deus per omnia saecula saeculorum amen”.

3. Wnioski końcowe. Rękopis *Basilicanus* A. 6 (*alias* E), który znajduje się w Bibliotece Watykańskiej (Archivio del Capitolo di San Pietro in Vaticano), zwiera cały tekst dzieła *Vita Sancti Pauli Primi Eremitae* św. Hieronima, aczkolwiek A. Poncelet, jak zauważyliśmy, umieścił go pośród manuskryptów zawierających niepełny tekst Hieronimowego dzieła, a J.F. herf i W.A. Oldfather w ogóle go nie znają. Kodeks *Basilicanus* A. 6 (*alias* E) należy do rodziny „Q” tradycji rękopiśmiennej *Vita Sancti Pauli Primi Eremitae*, którą ustalił i omówił J.F. Cherf, ponieważ posiada wszystkie warianty charakterystyczne dla kodeksów występujących jedynie w rękopisach należących do tejże grupy. Dokładniej mówiąc, rękopis ten należy do pierwszej podgrupy rodziny „Q”, gdyż posiada wszystkie charakterystyczne warianty tej podgrupy.

Co się tyczy manuskryptów, które składają się na tę podgrupę rodziny „Q”, to należy powiedzieć, iż kodeks *Basilicanus* A. 6 jest ściślej połączony z kodeksem *Vaticanus Latinus* 1194, niż z dwoma pozostałymi rękopisami tej podgrupy, to znaczy: z *Vaticanus Latinus* 5772 oraz z *Vaticanus Latinus* 6075. Niemniej jednak kodeks *Basilicanus* A. 6 nie może bezpośrednio pochodzić od kodeksu *Vaticanus Latinus* 1194, gdyż nie zawsze się z nim zgadza, względnie posiada znaczące dodatki, których nie ma w kodeksie *Vaticanus Latinus* 1194.

THE *BASILICANUS* A. 6 (*ALIAS* E) CODE AND THE „Q” FAMILY OF THE MANUSCRIPT TRADITION OF THE *VITA SANCTI PAULI PRIMI EREMITAE* OF ST. JEROME

(Summary)

The essay aims at continuing and completing our previous research concerning the manuscript tradition of the *Vita Sancti Pauli Primi Eremitae* of St. Jerome. The *Basilicanus* A.6 (*alias* E) manuscript, kept in the Vatican Apostolic Library (Archives of the Chapter of St. Peter's in the Vatican), contains the whole text of the *Vita Sancti Pauli Primi Eremitae* of St. Jerome – though A. Poncelet places it among the unfinished manuscripts of the works of St. Jerome, while neither J.F. Cherf nor W.A. Oldfather make mention of it.

The *Basilicanus* A. 6 (*alias* E) manuscript belongs to the „Q” family of the manuscript tradition of the *Vita Sancti Pauli Primi Eremitae*, established by J.F. Cherf, insofar as it possesses all the variations which are shared solely by the manuscripts codes belonging to this group. On a more technical level, this manuscript belongs to the first subgroup of the „Q” family, since it shares with it all the specific variations.

As far as the manuscripts constituting the subgroup of the „Q” family are concerned, the *Basilicanus* A. 6 is more closely linked to the *Vaticanus Latinus* 1194 code rather than with the two remaining codes of the subgroup, namely the *Vaticanus Latinus* 5772 and the *Vaticanus Latinus* 6075. Nevertheless, the *Basilicanus* A. 6 cannot directly derive from the *Vaticanus Latinus* 1194, because it does not always coincide with it, and because it presents some meaningful additions, which are not found in the *Vaticanus Latinus* 1194.

